

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Винченцо Филети на тема „Философия чрез дистанционно обучение: теории и образователни стратегии" за придобиване на ОНС „доктор по философия", ПН 2.3 "Философия"

от професор дфн Татяна Батулева-Кънчева, Институт по философия и социология, БАН

1. Основание за изготвяне на рецензията

Участвам в състава на НЖ съгласно Решение на Факултетния съвет на Философски факултет от 4 юли 2023 г. и Заповед РД-38-414/14.07.2023 г. на Ректора на СУ "Св. Климент Охридски" проф. дфн Анастас Герджиков и съм автор на настоящото становище съгласно Решение на първото заседание на НЖ.

2. Информация за кандидата

Кандидатът за докторска степен Винченцо Филети е завършил философия и педагогика с допълнителни специализации по "семеино консултиране" и невролингвистично програмиране. Притежава магистърска степен по бизнес администрация от Централния държавен университет в Кънектикът. Има опит в мултикултурното обучение, международните финанси и управлението на конфликти. Господин Филети е преподавател по философия, история и психология в „Liceo Classico“ в Сиракуза, Италия. Компетентностите на докторанта включват лайф и бизнес коучинг. Той е и журналист на свободна практика и редовен сътрудник на редица културни институции. Дейността му съдържа и промотиране на психопедагогическата практика за развитие на емоционалната интелигентност в училищата. Член на *Lions Club International* и президент на *Archimede Lions club of Syracuse*. Понастоящем е докторант към програма "Философия на английски" към Философски факултет на СУ "Св. Климент Охридски" с научен ръководител професор д-р Даниела Сотирова.

3. Оценка на качествата на дисертационния текст

Представеният от Винченцо Филети дисертационен труд се състои от увод, 4 глави, заключение, библиография и приложения и е в обем от 213 страници. Библиографията е изключително богата и включва заглавия на английски, френски, италиански и испански. Въведението набелязва основните цели и теоретичната рамка на изследването. Очевидно е, че така, както е разработена, тази изключително актуална тема покрива едно *значително по-широко изследователско поле* от заявеното в заглавието на дисертацията.

Първа глава е посветена на философските и педагогическите аспекти на обучението по философия. В нея дисертантът анализира понятието "инфосфера", въведено от Лучано Флориди, ролята на цифровата революция за реонтологизацията на разбирането ни за света и обосновава необходимостта от "презареждане на философията". Формулиран е изводът, че съчетанието на нови технологии с философски методи е шанс за оптимизиране на преподаването по философия. Като обосновава релационния характер и съвместността като основополагащо ядро на новия педагогически и дидактически жест, докторантът анализира трите полюса (педагогически, психологически и епистемологичен) на дидактическата триада и прехода от двуизмерна епистемологична модалност към *триизмерна херменевтична модалност*. Релационната динамика на дигиталния наратив на виртуалната класна стая е представена с експресивно сравнение между кълбо от прежда и възможността за безкрайно връщане към вече изложените аргументи. Триизмерната вселена на дигиталния урок е обяснена с модела на триъгълник от неевклидовата геометрия и с многопосочен дидактически лабиринт. Анализът на дигиталния урок изгражда представа за отворена и жива система, която се движи от необратима и еднопосочна динамика към динамика, в която е заложена потенциална и непредвидима промяна. Сложността на тази система се обяснява с нейната "*несумативност*": едни и същи причини произвеждат различни ефекти, а едни и същи резултати произтичат от различни стратегии и входящи данни.

Параграф 2 "*Раждането на модерната дидактика*" дава *исторически преглед* на традиционните институции и хомогенната методология на урока в класната стая. Проследени са специфичните особености на обучението от римското образование до XIX век; преходът към по-активен, динамичен подход през XX век; извеждането на нови акценти в резултат на развитието на социалната психология (въвеждането на интенционалността в практиката; "*недиректната комуникация*"; мотивационната динамика). Специално внимание е отделено на раждането на компютърно базираното обучение в неговите различни форми през 90-те години на миналия век.

Авторът откроява няколко възможни модела на преподаване на философия: историко-типологичен; историко-диалектически; историко-културен; текстово-исторически; историко-тематичен. Предложен е *съдържателен сравнителен анализ* на италианския, англо-американския, френския и испанския модел модел: т.напр. докато английският модел е фокусиран върху аргументацията, критичното мислене и решаването на проблеми, френският стимулира личната непредубедена преценка и формирането на умения за самостоятелно мислене и действие.

Втора глава е своеобразна пледоария на обучението по философия в дигитална среда. Авторът разглежда херменевтичния подход, който акцентира върху взаимодействието философия/философстване, като път към преодоляване на изкуственото противопоставяне

между теоретичен и исторически подход. Заради наличието на релационно измерение, той предлага към компютърно базираното обучение (e-learning) да се подходи по метода на Авероес в качеството му на херменевтична образователна парадигма за превод на мисълта и създаване на *лингвистично-комуникативен мост* между събеседниците.

Раждането на дигиталната философия и дигиталната онтология е аргументирано с концепциите на Фредкин и Чейтън. Ако за първия информацията е и обект, и субект, и първи принцип на реалността, вторият разглежда компютъра като "нова и удивителна философска и математическа концепция". *Особено оригинална* е авторовата теза, че, бидейки нематериален елемент, изпълняващ функцията на "субстанциализация" на материалната реалност, информацията, обогатена от колективната и конективната памет, всъщност не заличава метафизиката, а напротив, става гаранция за ренесанс на застрашената от изчезване метафизична рефлексия.

В *третата глава* на дисертацията авторът експлицира допълнително някои *продуктивни за дигиталното обучение* по философия концепции: херменевтичната (като се позовава на възгледите на Ханс Гадамер); за невролингвистичното програмиране. Основателно Филети възприема като отправна точка разбирането за контекста като съвкупност от констелации в ретикуларна връзка и кръстопът на различни епистемологични парадигми. Като търси допълнително теоретично основание в тезата за предварителната езикова и културна обусловеност на нашите преценки за реалността, дисертантът изважда предразсъдъците извън традиционния за тях негативен контекст. Експлицирането ролята на другия, на ученика като "научно активно същество" е едно от предимствата на персонализираното обучение. Чрез въвеждането на образователен метод, който почива върху херменевтико-феноменологичен подход се създава нова "отворена реалност" и се преодолява линейният и опростяващ подход на Скивър. Дигиталната образователна среда води човека към нови, необвързани с териториална принадлежност форми на колективна интелигентност. Авторът лансира аналогии между изначалния философски копнеж по цялостност и философстването в дигитална среда като преодоляване на парцелирането.

Глава четвърта анализира *отношението учител/ученик* в процеса на дистанционно обучение, което превръща учениците в главни действащи лица. Така то става школа за активна гражданска позиция. Аргументирано е обоснован изводът, че дигиталните инструменти могат да се разглеждат като своеобразни протези, които разширяват потенциалните възможности на

човека, чиято основа е концепцията на Бернар Стиглер. За разлика от линейния модел на Скинър, Стиглер заимства тезите за еволюционния скок, критиката на Дарвиновия еволюционизъм и общия произход на антропогенезата и техногенезата от Лъороя-Гуран и обосновава извода, че човек се ражда извън себе си, вече проектиран в неорганичните си протези, в хода на екстериоризацията. В края на дисертацията е приложено въведението на публикувания през 2016 г. *Manifesto for Teaching Online*.

2. Приноси на дисертационното изследване

Представеният дисертационен труд е разработен с *висока степен на компетентност* както в областта на преподаването по философия, така и в спецификата на дистанционното обучение, с отличен *баланс между теория и практика*. Неговият най-голям принос е, че доказва, че технологиите не само не унищожават човешкостта, а може да се превърнат във *възможност за обогатяване и разширяване на тази човешкост*.

Предложен е *съдържателен анализ* на понятието "инфосфера" и ролята на информационните и комуникационните технологии за преподаването в дигитална среда. Като стъпва върху теориите на Сименс и Керкхове, че колективната и конективната памет спомагат за усъвършенстването на човешкото знание, авторът лансира тезата за *предимствата* на он лайн обучението. Обосновани са неговите позитивни ефекти: чрез своята хипер-текстуалност и хипер-медиаалност интернет следва ретикуларното съществуване на "аз"-а: нещо, което води до *автентично обогатяване* на знанията и превръща обучението в *школа по гражданственост*.

Обосновава се *съхраняването* на ролята на учителя, от една страна, но и нейното *усложняване*, от друга: посочените качества на дистанционното обучение може да се реализират само ако то бъде умело направлявано от преподавателите. Това предполага непрекъснато преоткриване на връзката учител-ученик, което съвсем не може да бъде постигнато по чисто технократски схеми.

Особени адмирации заслужава опитът за доказване на тезата, че древният копнеж по диалогична наративност и по релационно образование днес става напълно постижим *именно чрез качествата на дигиталната среда*. Това, което някои разглеждат като причина за смъртта на философията, в случая се превръща в неин ренесанс.

Анализирана е концепцията на Бернар Стиглер за дигиталните инструменти като протези и продължение на човешките способности. Върху нея авторът прави *опит за обосноваване* на парадоксалната връзка, която учениците установяват с помощта на таблети, компютри и устройства за визуализация на разширена и виртуална реалност.

Лансирана е *оригинална теза за херменевтичния подход*, който акцентира върху взаимодействието философия/философстване, като път към преодоляване на изкуственото противопоставяне между теоретичен и исторически подход и на противоречивия характер на процеса на цифровизация (в традиционното му разбиране като единство на технологична мощ и

педагогическа немош).

3. Бележки и препоръки

Вероятно по технически причини има обръкване на номерацията на параграфите и пагинацията, както в дисертацията, така и в автореферата; някои параграфи изобщо липсват в съдържанието. В автореферата се срещат повторения на отделни пасажки. Препоръката ми е авторът да продължи изследванията си в тази изключително актуална, благодатна и многообещаваща тема и след преработка да публикува труда.

4. Заключение

В композиционно и съдържателно отношение представената работа напълно **отговаря на изискванията за дисертационен труд**. Налице е коректно позоваване на цитираната богата литература. Представените от Винченцо Филети публикации анализират отделни аспекти от разработваната тема. Тези факти са убедително доказателство, че дисертантът **изпълнява изискванията** за придобиване на ОНС "доктор".

Като имам пред вид качествата на предложението от докторанта труд на тема "**Философия чрез дистанционно обучение: теории и образователни стратегии**", неговата актуалност и бъдещи перспективи, убедено ще гласувам на Винченцо Филети да **бъде присъдена ОНС „Доктор по философия“** в ПН 2.3. Философия.

Професор дфн Татяна Батулева

08.10. 2023